

Programa de Dret Constitucional

TEORIA DE LA CONSTITUCIÓ I PRINCIPIS DE L'ORDENAMENT CONSTITUCIONAL ESPANYOL

Tema 1. L'Estat

L'Estat com a pressupòsit del dret constitucional. L'Estat com a organització històrica, política i sobirana. Elements constitutius de l'Estat: territori, poble i aparell de govern. El concepte de sobirania en el context de la Unió Europea.

Tema 2. Constitució i constitucionalisme (I)

Els precedents del constitucionalisme: antecedents històrics i ideològics. Les revolucions liberals i la seva plasmació constitucional. El període de les cartes atorgades i les constitucions pactades. El període de les constitucions del liberalisme democràtic. Referència a la història del constitucionalisme espanyol. Conceptes de constitució: racional-normatiu, històric i sociològic.

Tema 3. Constitució i constitucionalisme (II)

Constitucionalisme d'entreguerres. El constitucionalisme europeu de postguerra: les diverses fases d'implantació de l'estat constitucional, establiment definitiu de la justícia constitucional a Europa i del valor normatiu de la constitució. Constitucionalisme de la integració europea.

Tema 4. La constitució com a norma suprema. Funcions i contingut

La constitució com a norma suprema, com a norma d'eficàcia directa i com a norma sobre les fonts del dret. La supremacia del dret de la Unió Europea. Contingut típic de les constitucions liberals democràtiques. Funcions de la constitució: constitutiva, limitadora i programadora. Contingut i funcions de la Constitució espanyola de 1978.

Tema 5. Elaboració i reforma de la constitució

El procés d'elaboració de les constitucions: la teoria del poder constituent. La reforma de la constitució. La distinció entre constitucions rígides i flexibles. La justificació de la rigidesa constitucional. Elaboració i reforma de la Constitució espanyola de 1978.

Tema 6. Garantia jurisdiccional de la supremacia de la constitució (I)

Models de garantia jurisdiccional en el dret comparat. La inexistència de control. El model nord-americà de control difús. El model europeu de control concentrat.

Tema 7. Garantia jurisdiccional de la supremacia de la constitució (II)

El Tribunal Constitucional espanyol. Procediments de control de constitucionalitat de la llei. Interpretació de la constitució: singularitats i principis de la interpretació constitucional. La rellevància de la posició institucional del legislador democràtic.

Tema 8. Introducció a la forma d'estat i a la forma de govern

L'estat social i democràtic de dret: significat de la seva consideració unitària. La monarquia parlamentària com a forma de govern. Estructura territorial de l'Estat.

Tema 9. L'estat de dret

Concepte. Principi de constitucionalitat i principi de legalitat. Tècniques que asseguren el principi de subjecció de l'Estat al dret (article 9.3 de la Constitució espanyola). Divisió de poders. Drets fonamentals.

Tema 10. L'estat democràtic i social

Estat democràtic: sobirania popular, pluralisme i participació. Mecanismes de democràcia directa. Democràcia representativa: règim electoral i partits polítics. Estat social: valors de justícia i d'igualtat i clàusula de transformació social (article 9.2 de la CE). Principis rectors de la política social i econòmica.

INSTITUCIONS I FONTS DE L'ORDENAMENT

Tema 11. Sistema parlamentari

Corts Generals, Govern, relacions entre Corts Generals i Govern. Monarquia parlamentària.

Tema 12. Poder judicial i Tribunal Constitucional

Principis constitucionals d'organització i funcionament del poder judicial. El govern del poder judicial: el Consell General del Poder Judicial. Estatut constitucional dels membres del poder judicial. Tribunal Constitucional (remissió).

Tema 13. La Constitució com a font del dret

Principis constitucionals d'articulació del sistema de fonts del dret. Especial referència a la jerarquia i a la competència.

Tema 14. Els tractats internacionals

Tipologia dels tractats internacionals. El control de constitucionalitat dels tractats.

Tema 15. Dret de la Unió Europea

Dret originari: tractats fundacionals i principis de dret comunitari. Dret derivat: tipologia. Primacia i efecte directe: les relacions entre el dret de la Unió i el dret dels estats membres.

Tema 16. La llei (I)

Concepte constitucional de llei i tipologia de lleis. La reserva de llei. Les lleis orgàniques: àmbit material i procediment d'elaboració. Estatuts d'autonomia (remissió).

Tema 17. La llei (II)

Lleis ordinàries i normes jurídiques amb rang i força de llei. Decret legislatiu. Decret llei. Llei de pressupostos de l'Estat. Reglament parlamentari.

Tema 18. La llei (III)

Estatut d'autonomia. Sistema de fonts del dret de les comunitats autònomes. Especial referència a l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

Tema 19. La llei (IV)

Control jurisdiccional de la llei. Control de constitucionalitat de la llei (recurs d'inconstitucionalitat i qüestió d'inconstitucionalitat, remissió). Jutge ordinari i control de la llei. El control a priori de la llei autonòmica: el Consell de Garanties Estatutàries.

Tema 20. La potestat reglamentària

Tipologia de reglaments i control de la potestat reglamentària.

ORGANITZACIÓ TERRITORIAL

Tema 21. Característiques generals de l'estat autonòmic

Estats políticament descentralitzats i estats centralitzats. La formació de l'estat espanyol des del punt de vista de l'organització territorial. Els principis d'autonomia política, unitat i solidaritat a la Constitució espanyola. L'autonomia dels ens locals. Titularitat del dret a l'autonomia. Vies d'accés a l'autonomia. Els estatuts d'autonomia i la seva reforma, especial referència a la reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya. Títol preliminar de l'Estatut d'autonomia de Catalunya: fonaments de la norma institucional bàsica.

Tema 22. El marc institucional de l'autogovern

El marc institucional comú a totes les comunitats autònomes establert a la Constitució. Institucions de la Generalitat de Catalunya: Parlament, president de la Generalitat, Govern i administració de la Generalitat, Consell de Garanties Estatutàries i altres institucions de la Generalitat. Organització del govern local a Catalunya. El poder judicial a Catalunya: Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i Consell de Justícia de Catalunya.

Tema 23. El sistema de distribució de competències

Els criteris generals d'ordenació del sistema de competències. Àmbits materials i funcionals. Límits a l'exercici de les competències estatals i autonòmiques. Tipologia de competències: competències exclusives, competències compartides, competències executives. La incidència de l'ordenament europeu en el sistema competencial autonòmic. Modificació extraestatutària de competències: la llei marc, la llei de transferència, la llei de delegació i la llei d'harmonització. Els principis de prevalença i supletorietat i clàusula residual.

Tema 24. Principis d'integració i relacions de col·laboració. Finançament i acció exterior

Les relacions de col·laboració entre Estat i comunitats autònomes i entre comunitats autònomes: auxili, coordinació i cooperació. La participació de les comunitats autònomes en els òrgans de l'Estat. Les relacions de la Generalitat amb l'Estat i amb altres comunitats autònomes a l'Estatut d'Autonomia. Participació de la Generalitat en institucions i en procediments de presa de decisions estatals. La Comissió Bilateral Generalitat-Estat. Finançament de la Generalitat i Comissió Mixta d'Afers Econòmics i Fiscals Estat-Generalitat. Relacions de la Generalitat amb la Unió Europea i acció exterior.

Tema 25. Control i conflictivitat competencial

Control jurisdiccional: la resolució de conflictes entre l'Estat i les comunitats autònomes. El recurs d'inconstitucionalitat de caràcter competencial. El conflicte de competències: classes i procediment. La impugnació de disposicions i resolucions de les comunitats autònomes. L'execució forçosa.

DRETS I LLIBERTATS

Tema 26. Caracterització general del sistema de drets i llibertats

Evolució històrica i positivització. La sistemàtica constitucional. Naturalesa jurídica. L'exercici dels drets: titularitat, eficàcia, límits i criteris d'interpretació. Drets als estatuts d'autonomia, especial referència al títol primer de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

Tema 27. Garanties dels drets (I)

La reserva de llei i el respecte al contingut essencial. El defensor del poble i les figures autonòmiques similars. La suspensió dels drets i les llibertats: suspensió general i suspensió individual. Al·lusió a les garanties de protecció dels drets estatutaris.

Tema 28. Garanties dels drets (II)

Tutela judicial dels drets. L'emparament ordinari de drets i de llibertats: el procediment preferent i sumari. El recurs d'empara constitucional. Conveni Europeu de Drets Humans i protecció de drets davant del Tribunal Europeu de Drets Humans. El paper del Tribunal de Justícia de les comunitats europees com a protector de drets.

Tema 29. Drets en especial (I)

Principi d'igualtat: dret a la igualtat en la llei i en l'aplicació de la llei.

Tema 30. Drets en especial (II)

Drets de llibertat. Especial referència a la llibertat d'expressió i d'informació en conflicte amb drets de la personalitat. Drets de l'àmbit polític i de participació. Especial referència al dret de sufragi actiu i passiu. Drets de l'àmbit socioeconòmic.

Bibliografia bàsica recomanada

PÉREZ ROYO, J. *Las fuentes del derecho*. Madrid: Tecnos, 1991.
LÓPEZ GUERRA, L. *Introducción al derecho constitucional*. València: Tirant lo Blanch, 1994.
PÉREZ ROYO, J. *Curso de Derecho Constitucional*. Madrid: Marcial Pons, 2000.
SÁNCHEZ FÉRRIZ, R. *El estado constitucional y su sistema de fuentes*. València: Tirant lo Blanch, 2002.
MOLAS, I. *Derecho constitucional*. Madrid: Tecnos, 2003.
JIMÉNEZ ASENSIO, R. *El constitucionalismo. Proceso de formación y fundamentos del derecho constitucional*. Madrid: Marcial Pons, 2003.

LÓPEZ GUERRA, L. i d'altres. *Derecho constitucional* (vol. I: Fuentes y derechos; vol. II: Poderes del estado y organización territorial). València: Tirant lo Blanch, 2003.
DÍEZ-PICAZO, L. M. *Sistema de derechos fundamentales*. Madrid: Thomson-Civitas, 2003.
MANGAS MARTÍN, A.; LIÑÁN NOGUERAS, D. J. *Instituciones y derecho de la Unión Europea*. Madrid: Tecnos, 2004.